

Sakspapir

Høringsuttalelse - endring i forskrifter m.v for å gi fastleger reservasjonsadgang

-

Dokumentinformasjon:

Saksbehandler: Liv Stette Tlf: 70 16 20 13 E-post: postmottak@alesund.kommune.no	ArkivsakID: 12/1493 JournalID: 14/16369
---	--

Behandling:

Saksnr	Utvalg	Dato
016/14	Komité for helse og velferd	24.03.2014
045/14	Bystyret	10.04.2014

Rådmannens innstilling:

Ålesund bystyre avviser det utsendte forslaget til system for å kunne gi fastleger reservasjonsadgang når det gjelder henvisning til abort. Ålesund kommune mener det er prinsipielt galt at spørsmålet om den enkelte leges mulighet for reservasjon skal avgjøres i kommunen, og at slik rett blir knyttet til om der kan etableres praktiske og kompenserende ordninger for innbyggerne. Ålesund bystyre vil peke på at alle innbyggere har rett til alle allmennlegetjenester hos sin fastlege. *Stortinget* må avgjøre om fastleger skal ha rett til fritak for enkelte oppgaver av samvittighetsgrunner, og om slik rett skal stå over innbyggernes rett til å få utført alle tjenester hos sin fastlege. Skulle de foreslåtte endringene i lover og forskrifter likevel bli vedtatt, vil ikke Ålesund kommune forvalte det nye systemet ved å gi fastleger adgang til reservasjon.

016/14 - Komité for helse og velferd

Tilråding:

Som rådmannens innstilling.

Behandling:

Alternativt forslag - Fremmet av Knut M. Fylling

Ålesund bystyre er imot det utsendte forslaget til system for å kunne gi fastleger reservasjonsadgang når det gjelder henvisning til abort. Ålesund kommune mener det er prinsipielt galt at spørsmålet om den enkelte fastleges mulighet for reservasjon skal avgjøres i kommunen, og at slik rett blir knyttet til om der kan etableres praktiske og kompenserende ordninger for

innbyggerne.

Ålesund bystyre vil peke på at alle innbyggere har rett til alle allmennlegetjenester hos sin fastlege. Kommunen har det overordnede ansvaret for å tilby nødvendige helse- og omsorgstjenester til personer som oppholder seg i kommunen, herunder tilby en fastlegeordning. Kommunen inngår individuelle fastlegeavtaler med allmennleger. Antallet fastlegeavtaler som kommunen kan inngå, er ikke regulert ved lov eller av sentrale myndigheter.

Den enkelte kommune må ansette personell eller inngå det antall driftsavtaler som er nødvendig for å gi et faglig forsvarlig tilbud. Å skaffe tilstrekkelig antall fastleger i kommunen, slik at innbyggerne våre har mulighet til å selv velge fastlege, er krevende i en vekstkommune og Ålesund kommune har sett seg nødt til å bruke en del penger på dette.

Nesten alle ledige fastlegeplassene er i dag ved et kommunalt legesenter. Våre innbyggere har med andre ord liten valgfrihet innenfor fastlegeordningen.

Kommunens styring av fastlegetjenesten foregår i hovedsak gjennom inngåelse og oppfølging av individuelle fastlegeavtaler med legene og gjennom drøfting av aktuelle spørsmål i Lokalt samarbeidsutvalg (LSU).

Kommunen må samtidig sikre nok legeressurser til andre allmennlegeoppgaver det er behov for at fastlegene ivaretar.

Stortinget kan avgjøre om fastleger skal ha rett til fritak for enkelte oppgaver av samvittighetsgrunner, men bør ikke la en slik rett stå over innbyggernes rett til å få utført alle tjenester hos sin fastlege.

Skulle de foreslåtte endringene i lover og forskrifter likevel bli vedtatt, vil ikke Ålesund kommune forvalte det nye systemet ved å gi fastleger adgang til reservasjon.

Alternativt forslag - Fremmet av Leif Arne Hovde

1. Ålesund bystyre avviser forslaget om at den enkelte kommune skal avgjøre fastlegers mulighet til å reservere seg når det gjelder henvisning til abort. En eventuell slik mulighet må avgjøres av Stortinget for at det skal være lik praksis over hele landet.

2. Ålesund Bystyre peker på at spørsmålet om reservasjonsrett er et dyptgående overbevisnings- og samvittighetsspørsmål både for lege og for den abortsøkende. Derfor må det legges stor vekt på ordninger som ivaretar begge parter i et inkluderende og omsorgsfullt samspill. «Skyttergravskrig» om reservasjonsrett/reservasjonsmulighet/abortsøkendes rettigheter løser ingen problemer. Stortinget bør samle seg om å finne fram til modeller og prosedyrer som har som overordnet mål å få ned antall utførte abortinnngrep.

Votering:

Hovdes forslag 2 stemmer

Fyllings forslag 4 stemmer

Rådmannens innstilling 9 stemmer og er tilrådd.

045/14 - Bystyret

Vedtak:

Ålesund bystyre avviser det utsendte forslaget til system for å kunne gi fastleger reservasjonsadgang når det gjelder henvisning til abort. Ålesund kommune mener det er prinsipielt galt at spørsmålet om den enkelte leges mulighet for reservasjon skal avgjøres i kommunen, og at slik rett blir knyttet til om der kan etableres praktiske og kompensierende ordninger for innbyggerne. Stortinget kan avgjøre om fastleger skal ha rett til fritak for

enkelte oppgaver av samvittighetsgrunner, men bør ikke la en slik rett stå over innbyggernes rett til å få utført alle tjenester hos sin fastlege. Skulle de foreslåtte endringene i lover og forskrifter likevel bli vedtatt, vil ikke Ålesund kommune forvalte det nye systemet ved å gi fastleger adgang til reservasjon.

Behandling:

Alternativt forslag - fremma av Leif Arne Hovde
Som Hovdes forslag i helse- og velferdskomiteen.

Endringsforslag - fremma av Knut M. Fylling

Nest siste setning endres til: Stortinget kan avgjøre om fastleger skal ha rett til fritak for enkelte oppgaver av samvittighetsgrunner, men bør ikke la en slik rett stå over innbyggernes rett til å få utført alle tjenester hos sin fastlege.

Votering:

Helse- og velferdskomiteens tilråding = 16 stemmer

Hovdes forslag = 8 stemmer

Fyllings forslag, med komiteens øvrige tilråding = 25 stemmer og er vedtatt

Bakgrunn:

Høringsbrev og høringsnotat vedrørende ny adgang for leger til å reservere seg mot henvisning til abort er sendt ut til en rekke høringsinstanser med svarfrist 30.04.2014. Saken gjelder forslag til endringer i helse- og omsorgstjenesteloven og pasient- og brukerrettighetsloven, for å gi hjemmel til å gi forskrifter om legers reservasjonsmulighet. Dette får også konsekvenser for fastlegeforskriften, som foreslås endret på en rekke punkt.

Helsepersonell har i dag en lov- og forskriftsfestet adgang til å reservere seg mot å gjennomføre eller assistere ved abortinngrep eller medikamentelt svangerskapsavbrudd. Dette er noe som håndteres av sykehusene, som må sørge for at de har nok leger og helsepersonell som kan utføre slikt arbeid. De kan derfor i en tilsettingsprosess spørre om legers/ helsepersonellens syn på reservasjon, og ta konsekvensen av slike opplysninger ved tilsetting dersom det er helt nødvendig for å ha nok kapasitet i det tilbudet som sykehuset er pliktig å gi pasientene.

Diskusjonen om legers muligheter til reservasjon er blitt utvidet til å omfatte retten til å unnlate å gi prevensjon, henvisning til abort, og henvisning til assistert befruktning. Siden dette er arbeid som utføres av allmennleger, herunder fastleger, berører dette kommunene som avtalepart eller arbeidsgiver for leger i kommunehelsetjenesten. Departementet har gjort en kartlegging av forholdene i landets kommuner, og har konkludert med at her i beskjedent omfang har utviklet seg en reservasjonspraksis som ikke er i tråd med lov og forskrifter. Enkelte leger reserverer seg av samvittighetsgrunner på områder som prevensjon (f eks innsetting av spiral), henvisning til abort og henvisning til assistert befruktning. Departementet foreslår i det foreliggende høringsbrevet å endre lov og forskrifter for å gi disse og andre leger som ønsker det en legitim mulighet til reservasjon, men kun på området henvisning til abort i denne omgangen. Departementet sier at de foreslåtte endringene vil

kunne brukes i senere tilfeller, f.eks. dersom former for aktiv dødshjelp skulle bli lovlig i Norge.

Vurdering:

Rådmannen ønsker ikke å skrive et forslag til høringsuttalelse som går dypt ned i etiske og moralske vurderinger. For kommunen er grunnlaget for saken at alle innbyggere har krav på alle allmennlegetjenester, og at det er kommunens ansvar å sørge for at disse tjenestene er tilgjengelige. Ålesund kommune har avtaler med 40 fastleger, og ingen av disse har innskrenkninger i sine plikter til å levere allmennlegetjenester.

De foreslåtte endringene innebærer at en lege som ønsker å reservere seg og kommunen som innvilger slik reservasjonsadgang får en rekke ekstra arbeidsoppgaver som følge av reservasjonen. Kommunen må ved legens søknad om reservasjon gjøre seg opp en mening om hvorvidt det er nok leger med åpne lister, dvs. med ledig plass, som ikke reserverer seg. Legen skal finne en bestemt annen lege å inngå avtale med, fordi denne andre legen skal forplikte seg til å gi en pasient fra reservasjonslegens liste time innen et døgn når en situasjon med mulig henvisning til abort oppstår. Legen skal skrive til alle sine pasienter om at han/hun har reservert seg og om hvilke konsekvenser dette får. Pasientene kan så velge å skifte fastlege, uten å «bruke opp» de 2 lovlige byttene som hver pasient har. Kommunen har ansvaret for at innbyggerne til enhver tid skal vite hvilke leger som har reservert seg, og må etablere rutiner som sikrer at dette løpende formidles der det informeres om fastlegeordningen.

Kommunen kan si opp reservasjonsavtalen dersom legen ikke overholder sin plikt til å formidle pasienten til konsultasjon hos annen lege innen 24 timer, eller hvis den andre legen som skal overta reservasjonslegens pasienter slutter. Fylkeslegen skal ha melding om alle inngåtte avtaler, og kan foreta tilsyn. Unge jenter mellom 14 og 16 år skal gis anledning til å bytte fastlege uten foreldrenes samtykke. Departementet skal prøve å lage et datasystem som gjør det mulig for pasienter som vil bort fra en reservasjonslege å få ny fastlege innen et døgn, og for unge jenter å bytte lege på en «diskret» måte, slik at foreldrene ikke blir «alarmert».

Disse pliktene og arbeidsoppgavene fordrer en rekke endringer i dagens forskrifter til flere lover, og det er dette som er det formelle innholdet i høringsaken.

Departementet og Stortinget som lovgiver må vurdere verdien av legers rett til å være fastleger med sterk samvittighetsoverbevisning opp imot de konsekvensene dette får for innbyggernes rett til helsetjenester og det offentliges muligheter for å ha ansvar for disse på en rasjonell måte. Det er rådmannens syn at ansvaret for disse moralske og verdimessige overlegningene skal ligge hos Stortinget som lovgiver, og ikke hos den enkelte kommune. På samme måte som loven i dag gir spesialistene adgang til å reservere seg mot å delta ved abortinngrep, må Stortinget bestemme om andre leger skal ha rett til å reservere seg mot å henvise til slike inngrep eller andre tjenester.

Det er svært ulogisk at en slik adgang på moralsk og verdimessig grunnlag ikke skal være en rett, men kun en mulighet når praktiske forhold ligger til rette for det. I forslaget skal avtaler om reservasjon inngås og oppheves som et produkt av tilgangen på leger som ikke reserverer seg. Etter rådmannens mening må vårt demokratiske system avgjøre om fastleger skal ha

samvittighetsfrihet eller ikke. Dersom Stortinget vedtar at fastlegene skal kunne reservere seg mot enkelte av allmennlegeoppgavene, må det utformes et lov- og forskriftsverk som fastlegger hvordan dette skal håndteres, og som gjelder likt for hele landet.

Det er for øvrig rådmannens syn at kommunene i så fall må få den samme adgangen til å unnlate å inngå avtale med en ny fastlege som reserverer seg som sykehusene har til å unnlate å tilsette en lege, dersom dette er nødvendig av kapasitetshensyn.

Økonomiske konsekvenser:

De som følger av saken. Det fremgår av høringsdokumentene at departementet ikke ser behov for å kompensere kommunene økonomisk for det merarbeidet og byråkratiet som vil oppstå som følge av mulighetene for å søke om å få reservere seg.

Juridiske konsekvenser:

De som fremgår av saken.

Andre driftsmessige eller organisatoriske konsekvenser:

Det er allerede svært arbeidskrevende å administrere legetjenestene i en kommune på Ålesunds størrelse, og det er ingen tvil om at vi vil kunne få merutgifter som følge av det systemet som her foreslås. Ellers ingen ut over de som fremgår av saken.

Konklusjon med begrunnelse:

Rådmannen tilrår bystyret å sende en uttalelse som avviser den måten departementet foreslår å gi fastleger og kommuner mulighet til å avtale reservasjonsrett på. Rådmannen foreslår følgende ordlyd i uttalelsen:

«Ålesund bystyre avviser det utsendte forslaget til system for å kunne gi fastleger reservasjonsadgang når det gjelder henvisning til abort. Ålesund kommune mener det er prinsipielt galt at spørsmålet om den enkelte leges mulighet for reservasjon skal avgjøres i kommunen, og at slik rett blir knyttet til om der kan etableres praktiske og kompenserende ordninger for innbyggerne. Ålesund bystyre vil peke på at alle innbyggere har rett til alle allmennlegetjenester hos sin fastlege. *Stortinget* må avgjøre om fastleger skal ha rett til fritak for enkelte oppgaver av samvittighetsgrunner, og om slik rett skal stå over innbyggernes rett til å få utført alle tjenester hos sin fastlege. Skulle de foreslåtte endringene i lover og forskrifter likevel bli vedtatt, vil ikke Ålesund kommune forvalte det nye systemet ved å gi fastleger adgang til reservasjon.»

Jarle Bjørn Hanken
rådmann

Utrykte dokumenter i saken:

Ingen.

Vedlegg:

1. Brev til kommunene vedrørende reservasjonsrett for leger
2. Hoeringsbrev_reservasjon.pdf
3. Hoeringsnotat_om_reservasjonsordning_for_fastleger.pdf